

POSTANOWIENIE

31 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Beata Janiszewska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 31 października 2025 r. w Warszawie
zażalenia I.G., R.G.1, R.G.2, M.S., D.G., P.G., J.G., P.L., K.R.1., G.R. i K.R.2
na postanowienie Sądu Okręgowego w Łodzi
z 13 grudnia 2024 r., III WSC 18/24 "no",
w sprawie ze skargi I.G., R.G.1, R.G.2, M.S., D.G., P.G., J.G., P.L., K.R.1., G.R. i
K.R.2 o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia Sądu
Okręgowego w Łodzi z 10 maja 2022 r., sygn. akt III Ca 928/21
w sprawie z wniosku Skarbu Państwa-Prezydenta Miasta Ł.
z udziałem I.G., R.G.1, R.G.2, M.S., D.G., P.G., J.G., P.L., K.R.1., G.R. i K.R.2,
Miasto Ł., P. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł., B. spółki akcyjnej w Ł.,
A.K., D.K., R.D., J.J., W.G.
o zasiedzenie,

1. oddala zażalenie,

**2. zasądza od wnoszących zażalenie na rzecz P. spółki
z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. kwotę 2700 (dwa tysiące
siedemset) złotych z odsetkami w wysokości odsetek
ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia
pieniężnego, za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia
orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty, tytułem kosztów
postępowania zażaleniowego.**

[J.T.]

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 22 marca 2021 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi po rozpoznaniu sprawy ze skargi I.G. i innych o wznowienie postępowania w sprawie o zasiedzenie toczącej się z wniosku Skarbu Państwa – Prezydenta Miasta Ł., zakończonej prawomocnym postanowieniem Sądu Powiatowego dla miasta Łodzi z 16 października 1959 r., V Ns I 1844/59, postanowił uchylić zaskarżone postanowienie i oddalić wniosek o stwierdzenie zasiedzenia. Uprzednio, postanowieniem z 4 listopada 2015 r., Sąd pierwszej instancji wznowił postępowanie w sprawie.

Postanowieniem z 10 maja 2022 r. Sąd Okręgowy w Łodzi, na skutek apelacji Skarbu Państwa – Prezydenta Miasta Ł. i uczestniczki B. S.A. w Ł., uchylił wydane przez Sąd pierwszej instancji postanowienie z 4 listopada 2015 r. o wznowieniu postępowania w sprawie i zmienił postanowienie z 22 marca 2021 r. w ten sposób, że odrzucił skargę o wznowienie postępowania.

I.G. i inni uczestnicy wnieśli skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem postanowienia z 10 maja 2022 r. Skarb Państwa – Prezydent Miasta Ł. wniósł o ustanowienie w sprawie kaucji aktorycznej (art. 1119 k.p.c.). Sąd Okręgowy w Łodzi zobowiązał skarżących do wpłacenia na rachunek depozytowy Ministra Finansów kaucji w kwocie 11 250 zł w terminie 30 dni. Następnie termin ten przedłużono na wniosek skarżących o 60 dni – do 25 listopada 2024 r. W podanym terminie kaucja ta nie wpłynęła.

W toku postępowania wywołanego skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczenia wnioskodawcy zwracali się do Sądu drugiej instancji o wskazanie danych rachunku bankowego, na który mogą uiścić kaucję w walucie obcej (w dolarach amerykańskich). W ostatnim dniu na uiszczenie kaucji, czyli 25 listopada 2024 r., jedna ze skarżących usiłowała w brazylijskim banku dokonać przelewu kwoty tytułem kaucji, jednak nie udało się jej dokonać tej operacji z uwagi na niezgodność numeru konta z kodem SWIFT.

Postanowieniem z 13 grudnia 2024 r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił wniosek skarżących o udzielenie im dodatkowego, siedmiodniowego terminu na uiszczenie kaucji aktorycznej (pkt 1), odrzucił wniosek o przywrócenie terminu do wpłaty tej kaucji (pkt 2), a także odrzucił skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem postanowienia z 10 maja 2022 r. (pkt 3). Zauważył przy tym, że skarżący, reprezentowani przez zawodowego pełnomocnika, mogli samodzielnie ustalić dane do przelewu, gdyż ustalenie prawidłowego kodu SWIFT – także w razie, wskazywanego przez skarżącego, błędnego podania tego kodu przez pracownika Sądu w rozmowie telefonicznej – nie było utrudnione. Nadto przelew wykonany w banku brazylijskim w ostatnim dniu terminu, nawet gdyby udało się zlecić operację, nie doprowadziłby do uiszczenia kaucji w terminie, a to z uwagi na stanowisko wyrażone w uchwale SN z 25 czerwca 2003 r., III CZP 28/03, dotyczące terminu uiszczenia opłaty sądowej w razie zlecenia przelewu w banku zagranicznym. Polecenie zapłaty wydane w Brazylii 25 listopada 2024 r. nie doprowadziłoby bowiem do uznania rachunku sądu w tym samym dniu.

Jednocześnie oddalono wniosek o przedłużenie terminu na dokonanie wpłaty kaucji, m.in. z tej przyczyny, że został on złożony już po upływie terminu na dokonanie wpłaty. Wniosek o przywrócenie terminu podlegał z kolei odrzuceniu, gdyż skarżący wnieśli o przywrócenie terminu na dokonanie wpłaty (czynności technicznej), a nie o przywrócenie terminu na złożenie wniosku o przedłużenie terminu na dokonanie wpłaty kaucji (czynności procesowej).

Skarżący wnieśli zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego w Łodzi z 13 grudnia 2024 r., zaskarżając je w punkcie 3, a na zasadzie odpowiednio stosowanego art. 380 k.p.c. – także w punktach 1 i 2. Zarzucili przy tym naruszenie: (1) art. 380 w zw. z art. 166 w zw. z art. 1124 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., (2) art. 380 w zw. z art. 168 § 1 w zw. z art. 1124 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., (3) art. 1124 § 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., (4) art. 2 i art. 45 ust. 2 Konstytucji oraz art. 6 EKPC.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie podlegało oddaleniu.

Sąd Okręgowy za przyczynę odrzucenia skargi uznał nieuiszczenie przez skarżących w – przedłużonym uprzednio, 60-dniowym – terminie kaucji aktorycznej. Dodatkowe uwarunkowania bezskutecznego upływu tego terminu były takie, że skarżącym nie udzielono dodatkowego terminu na uiszczenie kaucji (m.in. dlatego, że wniosek w tym przedmiocie został złożony już po upływie poprzednio udzielonego terminu), a zarazem nie sformułowali prawidłowo wniosku o przywrócenie terminu.

Co się tyczy braku zapłaty kaucji aktorycznej, to z motywów zaskarżonego orzeczenia wynika, że Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do ustalenia (zgodnego z twierdzeniami skarżących), iż nieudana próba uiszczenia kaucji była wywołana podaniem pełnomocnikowi skarżących przez pracownika Sądu nieprawidłowego kodu SWIFT. Niezależnie jednak od stanowiska w tej kwestii Sąd Okręgowy za istotę problemu uznał fakt, że podjęcie próby wniesienia kaucji nastąpiło w ostatnim dniu trzymiesięcznego terminu, co ostatecznie doprowadziło do jego bezskutecznego upływu nie tylko z powodu komplikacji dotyczących wspomnianego kodu, lecz także z tej przyczyny, że dokonanie czynności bankowej w Brazylii nie wywołałoby skutku uznania w Polsce, tego samego dnia, rachunku właściwego sądu. Tymczasem dopiero w razie takiego właśnie uznania nastąpiłoby uiszczenie kaucji w terminie (zob. odnoszącą się do opłaty sądowej uchwałę SN z 25 czerwca 2023 r., III CZP 28/03).

Jest niesporne, że kaucja nie została wpłacona w terminie; koncentrowanie się w związku z tym przez skarżących na kwestii wadliwego pouczenia co do kodu SWIFT (o czym poniżej) przesuwają jednak na dalszy plan drugi z argumentów Sądu Okręgowego – że czynności podjęte przez skarżących w ostatnim dniu terminu, tzn. polecenie zapłaty dokonane w banku w Brazylii, nie doprowadziłyby do zachowania terminu nawet w razie prawidłowego określenia konta dewizowego Sądu. W tym punkcie w zażaleniu poprzestano na stwierdzeniu, że jeden ze skarżących „wskazywał telefonicznie”, iż przelew (jako przelew natychmiastowy) zostałby dokonany tego samego dnia. Wbrew stanowisku zajętemu w zażaleniu, zestawienie tej wypowiedzi, pochodzącej od skarżącego i przytoczonej przez pełnomocnika, nie czyni „niepotwierdzoną hipotezą” (jak podano w uzasadnieniu zażalenia) umotywowanego stanowiska Sądu Okręgowego.

Obiter dictum należy jednak wskazać, że w motywach zaskarżonego obecnie postanowienia Sąd Okręgowy nadmierne znaczenie przydał temu, iż skarżący powinni byli we własnym zakresie ustalić dane do przelewu kwoty kaucji. Gdyby w istocie to pracownik sądu wprowadził w błąd pełnomocnika skarżących, to nie byłoby zasadne pomniejszanie znaczenia tej okoliczności powołaniem się na istniejącą współcześnie możliwość dysponowania urządzeniami i systemami informatycznymi ułatwiającymi dostęp do informacji i ustalenie wielu faktów. Słuszności argumentacji zawartej w zażaleniu nie podważa w tym punkcie ani fakt reprezentowania skarżących przez profesjonalnego pełnomocnika, ani sformułowana przez Sąd Okręgowy uwaga o stawianych pełnomocnikom wymaganiach wysokiej staranności zawodowej. Skarżący trafnie wskazują bowiem, że nie można byłoby wyciągać względem nich negatywnych konsekwencji z tego, iż w zaufaniu do pochodzących z Sądu informacji próbowali dokonać przelewu zgodnego z przekazanymi danymi.

Opisany błąd (gdyby to on skutkował nieopłaceniem kaucji w terminie) mógłby być wówczas uznany za niezawiniony, co z kolei nie pozostawałoby bez znaczenia dla rozpoznania wniosku o przywrócenie terminu, w razie jego prawidłowego sformułowania, tzn. wystąpienia z wnioskiem o przywrócenie terminu na złożenie wniosku o przedłużenie terminu do wniesienia kaucji aktorycznej. Sposób sformułowania wniosku przez skarżących rzeczywiście nie czynił zadość wymaganiom wynikającym z art. 168 § 1 k.p.c., który dotyczy wszak przywrócenia terminu na dokonanie czynności procesowej, a nie czynności technicznej (wpłaty kaucji). O zasadności stanowiska skarżących nie świadczy zawarte w zażaleniu stwierdzenie, że wniosek ten został nazwany „w skrócie”, czyli, jak można wnosić, powinien być tak zinterpretowany, aby został w nim dostrzeżony – wskazywany obecnie – rzeczywisty sens i cel wniosku. Niewątpliwie wniosek ten podlegał wykładni, lecz w razie formułowania go przez zawodowego pełnomocnika zawężone jest pole do tego, aby – bez powstawania wątpliwości co do zachowania przez Sąd odpowiedniego dystansu do wszystkich zainteresowanych – uzasadnione było przypisywanie treściom wyrażonym we wniosku znaczenia innego niż wprost ujęte w zgłoszonym żądaniu.

Po odniesieniu się do racji przedstawionych przez Sąd Okręgowy i zestawionych z argumentami skarżących należy wskazać, że zażalenie skarżących na postanowienie w przedmiocie odrzucenia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem postanowienia Sądu Okręgowego w Łodzi z 10 maja 2022 r. było bezzasadne także z tej przyczyny, że środek zaskarżenia z art. 519² § 1 k.p.c. był w sprawie niedopuszczalny.

Zgodnie z art. 519² § 1 k.p.c. można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia co do istoty sprawy sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego postanowienia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie były i nie są możliwe. Omawiany środek zaskarżenia przysługuje zatem wyłącznie od „prawomocnego postanowienia co do istoty sprawy sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie”.

Postanowienie Sądu Okręgowego w Łodzi z 10 maja 2022 r. pochodzi od sądu drugiej instancji i jest prawomocne. Nie jest ono jednak orzeczeniem „co do istoty sprawy”. Przeciwnie, ma ono charakter formalny. Postanowienie to nie stanowi bowiem wypowiedzi rozstrzygającej sedna sporu, lecz jedynie orzeczenie o niedopuszczalności skargi o wznowienie postępowania.

W orzecznictwie utrwalone jest stanowisko, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczenia przysługuje tylko od: (1) prawomocnych wyroków sądu drugiej instancji kończących postępowanie w sprawie, (2) postanowień, co do istoty sprawy kończących postępowanie, wydanych przez sąd drugiej instancji w postępowaniu nieprocesowym, (3) w postępowaniu o uznanie i stwierdzenie wykonalności orzeczeń sądów państw obcych oraz (4) w postępowaniu o uznanie i stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą lub ugody zawartej przed sądem polubownym za granicą. Od innych prawomocnych orzeczeń skarga nie przysługuje (zob. postanowienie SN z 2 sierpnia 2011 r., II BU 6/11).

Taki stan prawny wynika z brzmienia przepisów Kodeksu postępowania cywilnego od 25 września 2010 r., tj. od daty wejścia w życie ustawy z dnia 22 lipca 2010 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, ustawy - Kodeks postępowania

cywilnego oraz ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze. W jej uzasadnieniu wprost wskazano, że nowe brzmienie art. 424¹ k.p.c. (podobnie jak wprowadzony do Kodeksu postępowania cywilnego art. 519² k.p.c.) ma na celu ograniczenie dopuszczalności wnoszenia omawianego obecnie środka zaskarżenia. *De lege lata* przysługuje on zatem wyłącznie od orzeczeń co do istoty sprawy.

W orzecznictwie utrwalone jest przy tym stanowisko, że orzeczeniem co do istoty sprawy nie jest orzeczenie odrzucające skargę o wznowienie postępowania. W konsekwencji skarga z art. 424¹ § 1 k.p.c. (w procesie) i art. 519² § 1 k.p.c. (w postępowaniu nieprocesowym) nie przysługuje ani od postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego zażalenie na postanowienie w przedmiocie odrzucenia skargi o wznowienie postępowania (zob. postanowienia SN z 26 września 2014 r., IV CNP 14/14, oraz z 9 czerwca 2017 r., I CNP 57/16), ani od postanowienia sądu drugiej instancji odrzucającego skargę o wznowienie postępowania (zob. postanowienie SN z 30 czerwca 2015 r., V CNP 68/14).

Wobec powyższego zażalenie uczestników podlegało oddaleniu na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c.

Z uwagi na powyższe orzeczono jak w sentencji postanowienia.

Beata Janiszewska

[J.T.]

[a.ł.]